

ORA
FERMECATĂ

Meghan Cox Gurdon este eseistă și publicistă. Din 2005 recenzează pentru copii la *Wall Street Journal*. A publicat numeroase articole în *Washington Examiner*, *Daily Telegraph*, *Christian Science Monitor*, *Washington Post*, *San Francisco Chronicle* și *National Review*. Absolventă a colegiului Bowdoin, locuiește la Bethesda, Maryland, alături de soțul său și cei cinci copii ai lor.

MEGHAN COX GURDON

ORA FERMECATĂ

**PUTEREA MIRACULOASĂ
A CITITULUI CU VOCE TARE
ÎN EPOCA NEATENȚIEI**

Traducere din engleză
de Andreea Călin

Redactor: Mona Antohi
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ana-Maria Vieru
DTP: Florina Vasiliu, Veronica Dinu

Tipărit la Artprint

Meghan Cox Gurdon
*The Enchanted Hour: The Miraculous Power of Reading Aloud
in the Age of Distraction*
Copyright © 2019 by Meghan Cox Gurdon
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2022, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Gurdon, Meghan Cox

Ora fermecată: puterea miraculoasă a cititului cu voce tare în epoca
neatenției / Meghan Cox Gurdon; trad. din engleză de Andreea Călin. –
București: Humanitas, 2022

ISBN 978-973-50-7386-2

I. Călin, Andreea (trad.)

02

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

Pentru Hugo și Chogen

Sufletul este conținut de vocea umană.

JORGE LUIS BORGES

*Dragostea nu stă acolo pur și simplu, ca o piatră,
ea trebuie făcută, ca o pâine: refăcută tot timpul, reînnoită.**

URSULA K. LE GUIN

---

* Ursula K. Le Guin, *Sfășierea cerului*, tr. Roxana Brînceanu, Trei, București, 2013, p. 191 [Notele traducătoarei sunt marcate cu asterisc, iar cele ale autoarei, plasate la finalul cărții, sunt numerotate cu cifre arabe (n. red.)].

CUPRINS

Nota autoarei	9
Introducere	11
1. Ce efecte are cititul cu voce tare asupra creierului copiilor <i>Nova știință a cărților de povești, de ce au cărțile tipărite un atu în comparație cu ecranul și de ce toți copiii au nevoie de impulsul cognitiv oferit de ele și merită să-l primească acum . . . . .</i>	19
2. De unde a început totul: A fost odată ca niciodată în lumea antică <i>Îndelungata și încântătoarea moștenire a cititului cu voce tare, de la recitarea poemelor epice din Grecia antică la bucuria cărților audio . . . . .</i>	39
3. Cititul împreună întărește legăturile de iubire <i>Cum împărtășirea cărților cu voce tare produce chimia comuniunii, întărește legăturile și îi apropie pe oameni, chiar și, oricât de uimitor ar părea, atunci când sunt fizic departe . . . . .</i>	58
4. Accelerarea dezvoltării copilului cu ajutorul cărților ilustrate <i>Cititul împreună cu bebeluși și copii mici accelerează dezvoltarea încrederii, empatiei, a limbajului timpuriu, atenției, capacității de autoreglare și obiceiurilor vesele și sănătoase . . . . .</i>	84
5. Beneficiile multiple ale unui vocabular bogat <i>Cărțile citite cu voce tare îi expun pe ascultători la milioane de cuvinte care altfel nu ar fi niciodată citite, auzite sau învățate. Cum</i>	

8 Ora fermecată

le oferă cititul interactiv copiilor cheile lingvistice necesare pentru a deschide lumea, cu efecte uimitoare pe termen lung 107

6. Puterea atenției și a zborului imaginației

Lucruri complicate și misterioase se întâmplă când le oferim copiilor și adolescenților timpul necesar ca să asculte. Evadând din aici și acum, ei pot zbura pe aripile imaginației, pot explora cu mintea și pot face cunoștință cu opere complexe și sofisticate ale literaturii ca de la egal la egal 132

7. Cititul cu voce tare îmbogățește mintea

Artă, frumos și cultură generală: ora fermecată este momentul potrivit pentru a clădi cunoștințe bogate, pentru a trece prin clasici și a cultiva simțul estetic al copilului 159

8. Din leagăn până în baston: De ce cititul cu voce tare nu îmbătrânește niciodată

Singurătate, dragoste și o promisiune care străbate generațiile: cum îmbogățește contopirea cărții cu vocea viața intelectuală și bunăstarea emoțională a adulților 191

9. Nu există cadou mai prețios decât timpul

Și nu există timp mai prețios decât prezentul: strategii practice pentru stabilirea rutinei zilnice a cititului cu voce tare – și uimitoarea poveste adevărată despre ce s-a întâmplat când o familie tânără a trecut de la zero la șaizeci de minute de lectură pe zi 207

Postfață 227

Mulțumiri 229

Note 233

Cărți de citit cu voce tare menționate în *Ora fermecată*. 259

Mai multe sugestii de povești pentru cititul cu voce tare 265

NOTA AUTOAREI

Cartea aceasta își are originea într-un articol pe care l-am scris pentru *Wall Street Journal* în vara lui 2015, „The Great Gift of Reading Aloud“, articol care, la rândul său, a fost produsul a două decenii de citit seara pentru copiii mei și a mai bine de doisprezece ani în care am recenzat cărți pentru copii la același ziar. Câteva rânduri din acel articol și din altele scrise pentru *WSJ* supraviețuiesc în aceste pagini, precum și fragmente adaptate din schițe umoristice de familie pe care le-am scris la începutul anilor 2000.

Toate sursele mele sunt enumerate în notele de la final, iar la Mulțumiri îi numesc pe cei care și-au împărțit cu generozitate timpul și cunoștințele cu mine. Orice date sau interpretări eronate sunt ale mele, nu ale lor. Persoanele care apar în aceste pagini sunt reale, și le-am înregistrat cuvintele cu fidelitate (recurgând câteodată la omisiuni sau reformulări pentru claritate), dar, pentru a le proteja intimitatea, am schimbat majoritatea numelor. Dialogurile sunt cât de aproape de adevăr îmi permit amintirile, înregistrările digitale și notițele simultane. Ca să simplific lucrurile, folosesc adesea cuvântul *părinte* pentru a descrie orice adult care citește unui copil, și sper că toate mătușile, toți unchii, verii, frații, surorile, profesorii, bonele și vecinii minunați de vizavi care le citesc copiilor vor înțelege că, bineînțeles, mă refer și la ei. Tot așa, în

spiritul tradiției (ca să nu mai menționăm al ușurinței lecturii), folosesc pronumele *el* pentru a descrie orice copil teoretic.

Când o carte amestecă, așa cum face aceasta, amintiri cu pledoarii și cu știință, istorie, artă și literatură, este inevitabil ca anumite idei, anumiți gânditori și anumite evenimente să treacă neobservate sau nementionate. Sper că cititorul îmi va ierta aceste omisiuni inevitabile. Același lucru este valabil și în cazul cărților despre care vorbesc și, mai ales, al listei de titluri suplimentare sugerate la final. Acestea nu sunt ghiduri clinice, imparțiale sau complete ale poveștilor „potrivite“ pentru cititul cu voce tare, ci cărțile preferate ale mele și ale copiilor mei. Alte familii vor prefera alte cărți, de ce nu? Nu trăim pe Camazotz, planeta întunecată din *O buclă în timp*, unde toată lumea trebuie să se conformeze. Putem citi ce ne place și sări peste ce nu ne interesează, și așa e normal să fie. Important este să citim – cu voce tare.

INTRODUCERE

Timpul pe care îl petrecem citind cu voce tare nu seamănă cu nimic altceva. O alchimie miraculoasă are loc atunci când o persoană îi citește alteia, care transformă materia banală a vieții – o carte, o voce, un loc unde te poți așeza și puțin timp – în hrană uimitoare pentru inimă, minte și imaginație.

„Lăsăm garda jos când cineva la care ținem ne citește o poveste“, mi-a spus odată scriitoarea Kate DiCamillo. „Viețuim împreună într-o mică insulă de căldură și lumină.“¹

Are dreptate în legătură cu asta, iar cercetările din neuroștiințe și științele comportamentale încep să scoată la iveală descoperiri fascinante despre motivele pentru care se întâmplă așa. Nu e nici o coincidență că aceste descoperiri apar în timpul unei schimbări de paradigmă a modului în care trăim. Tehnologia care ne permite să observăm procesele interne ale creierului uman este similară cu cea care ne uimește și pare să ne remodeleze creierul. Într-o cultură care trece prin așa-numita „mare deconectare“², mulți dintre noi ne confruntăm cu efectele ecranelor și dispozitivelor, mașinării care ne îmbunătățesc viețile și care, în același timp, ne îngreunează concentrarea și capacitatea de a reține cele văzute și citite, dar ușurează îngrijorător de mult prezența noastră parțială chiar și în preajma celor la care ținem cel mai mult. În această epocă a neatenției, trebuie să ne schimbăm percepția legată

de cititul cu voce tare și de ce poate el să facă. Nu e doar o modalitate simplă, relaxantă și nostalgică de a ne petrece timpul, care poate fi începută sau abandonată fără nici o consecință. Trebuie să conștientizăm ce act incredibil de transformator și chiar contracultural este.

Pentru bebeluși și copiii mici, al căror creier se dezvoltă rapid, efectiv nimic nu se compară cu asta. De aceea am dedicat o mare parte din carte celor tineri. Ei reacționează în modurile cele mai imediat semnificative atunci când cineva le citește și, în consecință, sunt subiectul majorității studiilor despre acest subiect. După cum vom vedea, ascultarea poveștilor concomitent cu privirea imaginilor stimulează rețelele profunde din creierul copiilor, promovând dezvoltarea cognitivă optimă. În plus, experiența socială a cititului împreună cultivă empatia, accelerează puternic achiziția limbajului la copiii mici și îi propulsează înaintea celorlalți atunci când ajung la școală. Beneficiile cititului timpuriu sunt uimitor de importante: copiii mici cărora li s-au citit multe povești se transformă în copii care au mai multe șanse să dezvolte relații strânse cu ceilalți, abilități mai bune de concentrare, reziliență emoțională mai mare și stăpânire de sine. Dovezile au devenit atât de copleșitoare, încât specialiștii din domeniul științelor sociale consideră acum că timpul alocat cititului cu voce tare este unul dintre cei mai importanți indicatori ai perspectivelor unui copil în viață.

Cu toate acestea, ar fi o greșeală să exilăm cititul cu voce tare doar în tărâmul copilăriei. Schimbul profund uman care se petrece atunci când o persoană îi citește altelea este, de fapt, atât de specific omenesc, încât plăcerile și beneficiile lui sunt la dispoziția oricui. E posibil ca adolescenții și adulții cărora li se citește sau care citesc ei înșiși cu voce tare să nu capete cu toții același interes pentru știință, dar au de câștigat fără îndoială la nivel intelectual, emoțional, literar și chiar și spiritual. Pentru adulții epuizați aflați la mijlocul vieții, cei a căror atenție este distrasă în mii de direcții, timpul dedicat cititului cu voce tare poate fi ca un balsam pentru suflet. Pentru adulții mai vârstnici, efectele cititului cu voce tare sunt

atât de consolatoare și revigorante, încât seamănă cu un tonic pentru sănătate, sau chiar cu o formă de terapie.

Avem totul de câștigat și nici un minut de pierdut. În era tehnologiei, cu toții putem beneficia de pe urma cititului cu voce tare, dar în ceea ce-i privește pe copiii nevoia este urgentă. Mulți tineri petrec chiar și nouă ore pe zi în fața ecranelor. Sunt înconjuțați de tehnologie – le umple lumea, le absoarbe atenția, pune stăpânire pe ochii și mâinile lor –, și au nevoie ca adulții din viața lor să le citească cu voce tare nu în pofida, ci din tocmai din *cauza* asta.

În procesul nostru de adaptare culturală la Internet, am avut de câștigat și de pierdut. Cititul cu voce tare este o activitate revigorantă, care umple golurile lăstate de tehnologie. Acolo unde ecranul tinde să-i separe pe membrii familiei, trimițându-l pe fiecare în propria realitate virtuală, cititul împreună îi apropie pe oameni și îi unește. Dacă stăm așezați cu o carte și un tovarăș sau doi, suntem transportați pe tărâmul imaginației într-o apropiere fizică agreabilă. Pe copiii, contemplarea în liniște și de lungă durată a ilustrațiilor din cărțile cu poze îi ajută să perceapă gramatica artei vizuale într-un mod care nu poate avea loc atunci când imaginile sunt animate sau în continuă transformare sau mișcare. În vreme ce posibilitățile infinite înghesuite pe un ecran tactil ne zăpăcesc, o poveste citită cu voce tare ne antrenează mintea într-un exercițiu profund și susținut de atenție. Limbajul poveștilor îi ajută pe bebeluși să-și dezvolte structurile lingvistice necesare pentru vorbitul timpuriu și pe copiii mici să vorbească treptat tot mai fluent. Când copiii sunt mai mari, romanele citite cu voce tare le oferă acces la un limbaj și narațiuni complexe care altminteri i-ar depăși. Această experiență îi scaldă pe copiii de toate vârstele în torente de cuvinte, imagini și ritmuri sintactice pe care nu le-ar putea găsi nicăieri în altă parte. Ea aduce bucurie, implicare și conexiuni emoționale profunde pentru copii, adolescenți, adulți – pentru toți. Cititul cu voce tare este, probabil, cea mai puțin costisitoare și cea mai eficientă măsură pe care o putem lua pentru binele familiei noastre și pentru cultură în general.

Ora fermecată este pentru toți cei care iubesc cărțile, poveștile, arta și limba. Este pentru toți cei care vor să le ofere bebelușilor și copiilor mici cel mai bun început în viață, pentru cei cărora le pasă de elevul emotiv din gimnaziu și de adolescentul vulnerabil și iscoditor și pentru toți cei care au tânjit după o întâlnire cu literatura care să pătrundă prin ceea ce Virginia Woolf numea „bumbacul aspru al fiecărei zile”⁴³. Este pentru cei care nu au încercat niciodată să citească cu voce tare. Este pentru cei care citesc cu voce tare de ani de zile. Probabil că, mai mult decât orice, această carte este pentru toți cei care au simțit cum li se tocesc legăturile emoționale și li se încețoșează ideile și prioritățile altădată limpezi într-o epocă a efemerului gălăgios, a fascinației pentru tehnologie și a ciclurilor interminabile de știri.

În aceste pagini veți descoperi o fascinație de o altă natură. În centrul ei se află actul modest prin care o persoană îi citește alteia. Poate fi vorba de un profesor care citește în fața unei clase, sau de o mamă care le citește copiilor ei, sau de un soț care îi citește soției, sau chiar și de un voluntar care îi citește unui câine de salvare. Actul este unul simplu, dar consecințele sale sunt complexe și magnifice. În capitolele care urmează, le voi explica pe fiecare. Vom explora modul în care împărtășirea cărților îmbunătățește dezvoltarea copiilor și de ce cărțile ilustrate sunt mai bune decât orice tehnologie sau jucărie pentru a le oferi copiilor mici ceea ce au nevoie ca să înflorească. Vom merge înapoi în timp într-o epocă în care *orice* lectură se făcea cu voce tare, pentru a percepe împletirea istorică a vocii cu scrisul. Vom vorbi despre cărți audio și podcasturi. Vom explora apoi forța uimitoare cu care silaba rostită redă limba, gramatica și sintaxa, precum și modurile în care îl poate elibera pe ascultător din granițele spațiului și timpului. Vocea care citește a fost o sursă liniștită de delectare lângă mii de focuri ce trosneau în șemineu, dar și o punte între generații. Într-un mod cât se poate de real, a oferit și o cale de ieșire din ignoranță, precum și o evadare din suferință și sclavie – și continuă să facă asta. Ea îi ajută pe ascultători să descopere ce îi emoționează, îi face conștienți de artă și frumos

și îi pregătește pe tineri să-și atingă potențialul ca adulți generoși, curioși și cultivați.

Speranța mea este că veți considera argumentele, anecdotile și cercetările atât de interesante, încât veți vrea să vă apucați imediat să le citiți cu voce tare celor dragi. Dacă lucrurile se vor petrece astfel, înseamnă că mi-am jucat rolul în marea cursă de ștafetă culturală care a început, în ceea ce mă privește, așa cum începe pentru majoritatea dintre noi, când eram prea tânără ca să-mi dau seama ce se întâmplă.

Să fi avut 3 sau 4 ani? Chiar la granița memoriei o pot auzi pe mama citind *The Big Honey Hunt* de Stan și Jan Berenstain și *Green Eggs and Ham* de Dr. Seuss. Vocea bunicii mele este și ea acolo, citind *The Story About Ping* de Marjorie Flack. Adulții din viața mea nu mi-au mai citit când am putut să citesc singură, ceea ce se întâmplă de multe ori (din păcate, așa cum vom vedea), apoi am crescut, și subiectul nu a mai fost de actualitate.

Oricum, nu m-am mai gândit deloc la cititul cu voce tare timp de câteva zeci de ani, deși ideea, frumusețea și importanța lui se cuibăriseră fără îndoială în conștiința mea. Ideea ce zăcuse în hibernare s-a trezit pe neașteptate într-o seară când logodnicul meu de atunci și cu mine am mers la o petrecere în casa prietenilor noștri Lisa și Kirk, care aveau băieți mici. În timpul cocktailurilor, cum toată lumea stătea de vorbă, Lisa s-a scuzat și a dispărut la etaj. A lipsit atât de mult, încât, la un moment dat, cineva l-a întrebat pe Kirk dacă e vreo problemă.

— A, nu, a răspuns el. Doar le citește băieților.

Doar le citește băieților. Orice neplăcere am fi putut simți pentru că fuseserăm abandonți de gazda noastră a fost înlocuită, în ceea ce mă privește, de o admirație absolută și de un legământ să fac același lucru pentru copiii mei, dacă urma să am și eu. Aveam să pun cititul cu voce tare pentru ei pe primul loc.

Așa se face că, acum douăzeci și patru de ani, când eu și soțul meu am ajuns acasă de la spital cu primul nostru bebeluș, o singură idee genială a răsărit, asemenea unui neon aprins